

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przyzwolenia gminie król. stoł. miasta Krakowa na użycie kwoty 400.000 zł. pochodzącej z 1½ milionowej przez kraj poręczonej pożyczki na cele asanacyi miasta.

Wysoki Sejmie!

Gmina król. stoł. miasta Krakowa wniosła d. 4. stycznia 1895. do L. 742. do Wydziału krajowego podanie następującej treści:

Wysoki Wydziale krajowy!

Z ostatniej 1½ milionowej, przez kraj poręczonej pożyczki miejskiej, podjęła i zużytkowała Gmina miasta Krakowe tylko sumę 1,100.000 zł. w. a.; resztę 400.000 zł. w. a. zastrzegł Wysoki Wydział krajowy w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. kwietnia 1892. r. na budowę c. k. wyższej szkoły realnej i III-go gimnazjum w Krakowie. Owe 400.000 zł. w. a. ulokowano z powyższem zastrzeżeniem w Kasie Oszczędności miasta Krakowa.

Gdy sprawa budowy gmachów na pomieszczenie c. k. wyższej szkoły realnej i III gimnazjum w Krakowie kosztem funduszu m. Krakowa upadła z powodu, iż c. k. Rząd gmachy te jako budowle państwowe stawiać postanowił, przeto należało owym 400.000 zł. w. a. nadać inne przeznaczenie. Wysoki Wydział krajowy przeto reskryptem z dnia 8. maja 1894. roku L. 24245. oświadczył Magistratowi, że przeznaczenie owego kapitału 400.000 zł. w. a. na inny cel zależy od zezwolenia Wysokiego Sejmu i że w tym względzie winny być Wysokiemu Wydziałowi krajowemu przedłożone, należycie umotywowane i uchwałą Rady miasta poparte wnioski. Z tego powodu Rada miasta uchwałą z dnia 6. grudnia 1894. r. w wierzytelnym odpisie z protokołu obrad pod 1) załączoną postanowiła przeznaczyć kwotę 400.000 zł. w. a. na cele asanacyi miasta, to jest, na kanalizacyą i nieodzownie z tem łączące się wydatki na przebrukowanie ulic i zakład czyszczenia miasta. Rada miasta zamierza mianowicie owe 400.000 zł. w. a. obrócić na budowę kanałów, dalej na bruki, głównie zaś na naprawę i uzupełnienie bruków na tych ulicach i placach miejskich, na których nowe kanały budowane będą, a wreszcie na budowę zakładu czyszczenia miasta, a to z następujących powodów:

I. Kraków nie posiada sieci kanałów któreby porzebom zdrowotnym miasta w należytej i dostatecznej mierze zadość czyniły; kanały bowiem, jakie w Krakowie dotąd, zwłaszcza w ostatnich 25 latach zbudowano, stanowią zaledwo część kanalizacji miasta. Kanały te dzielą się na dwie kategorie:

a) na kanały stare, budowane jeszcze za czasów wolnego miasta lub nieco później, które są przywaznie źle założone, znajdują się głównie w śródmieściu i są dla najgęściej zaludnionej dzielnicy miasta pro prostu podziemną kloaką, a nie urządzeniem, któreby spełniało zadanie polepszenia warunków sanitarnych. Kanały te muszą być częściowo wymienione na kanały nowego systemu, aby tę starą, najpiękniejszą i najludniejszą część miasta uwolnić od zakażenia;

b) na kanały nowego systemu, budowane w ostatnich 25 latach, głównie po przedmieściach, które tak są założone, że w razie zaprowadzenia wodociągów mogą służyć do odprowadzania wody wodociągowej, a nadto mogą także dobrze spełniać swoje zadanie w razie przyjęcia systemu przewalowego dla kloak.

Magistrat przyznaje, że za sumę 400.000 zł. w. a. nie wykona urządzeń kanałowych w Krakowie na potrzeby dzisiejszej doby, bo to wymagać będzie znaczniejszych funduszków; zawsze jednak potrafi za tę sumę przeprowadzić uzupełnienie sieci kanałów już istniejących tam, gdzie one koniecznie są potrzebne i o tyle, aby najpilniejszej potrzebie sanitarnej miastu zadość uczyniły, a nadto potrafi urządzić zakład czyszczenia miasta taki, aby celowi swemu dobrze odpowiedział, wreszcie potrafi z tej sumy poprawić bruki zwłaszcza na tych ulicach i placach, na których nowe kanały budowane będą. Z owych funduszków 400.000 zł. w. a. mogą być wykonane w najbliższym czasie następujące kanały w Krakowie uwidocznione na załączonym pod 2) planie miasta Krakowa:

- 1) Kanał w ulicy Batorego i całej karmelickiej ku górym młynom;
- 2) " " Bożego ciała od ulicy Józefa do ulicy Dietlowskiej;
- 3) kanał w ulicach św. Wawrzyńca, Dajwor i Starowiślanej;
- 4) kanał w ulicy Krakowskiej od ulicy Miedzuch do Wolnicy;
- 5) " " Augustyńskiej od św. Katarzyny do ulicy Węglowej;
- 6) " na Gródku ku ulicy Siennej;
- 7) " w ulicy św. Sebastjana;
- 8) " " Józefa do połączenia z kanałem w ulicy św. Wawrzyńca;
- 9) " " Krowoderskiej;
- 10) " " Garncarskiej i Studenckiej;
- 11) " " Pawiej ku ulicy Basztowej;
- 12) przedłużenie kanału do leja na Grzegórkach;
- 13) kanał przy rzeźni miejskiej przez Starą Wisłę;
- 14) kanał w Rynku głównym ku ulicy Sławkowskiej;
- 15) kanał główny w ulicy Podwale i Starzewskiego;
- 16) Wylot kolektora pod zamkiem;
- 17) kanał na Rynku kleparskim;
- 18) " w ulicy Szlak;
- 19) " " Grodzkiej;
- 20) " " św. Jana przez rynek ku ulicy Floryańskiej;
- 21) " " Szpitalnej;
- 22) " " Lubicz do ulicy Rakowickiej i Mogilskiej;
- 23) " " Podgórskiej;
- 24) przedłużenie kanału w ulicy Siennej;
- 25) kanał w górnej części ulicy Łobzowskiej ku Rudawie;
- 26) " w ulicy Topolowej i Aryańskiej;

27) kanał w ulicy Siemiradzkiego;

28) zamknięcia wodne w miejsce starych klap kanałowych;

Kanały wyżej pod 1 do 12 wymienione mogłyby być wykonane jeszcze w roku 1895. jeżeli przyzwolenie na użycie sumy 400.000. zł. na cele kanalizacji miasta, w styczniu 1895. roku nastąpi.

Powyżej wymienione kanały są niezbędne w interesie zdrowia publicznego w Krakowie i wykonane być winne jak najrychlej. Takie ulice, jak rynek główny i kleparski, ulica św. Jana, Szpitalna, Karmelicka, Straszewskiego, Podwale, Lubicz, Krakowska, Bożego Ciała i Starowiślna powinny były już dawno mieć kanały należycie założone i funkcjonujące. Wiedział o tem Magistrat, wiedziała Rada miasta, lecz mimo chęci i starań nie mogła ich zbudować, bo nie miała za co. Gmina miasta Krakowa, w rzeczy samej bardzo uboga, pozostawiona samej sobie, mająca oprócz zwykłych swych potrzeb materyalnych i intelektualnych wyjątkowe jeszcze potrzeby i obowiązki moralne doniosłego lokalnego, krajowego i narodowego znaczenia — ta gmina krakowska, która ze swych dochodów budżetem wykazanych, które dopiero na rok 1895. sumę jednego miliona osiągnęły, przeszło 200.000 zł. na cele oświaty i wychowania w budżet na rok 1895. wstawić musiała, nie zawsze mogła w latach poprzednich przeznaczyć kilkanaście tysięcy na budowę nowych kanałów.

Budowa kanałów wyżej pod 1. do 28. wymienionych kosztować będzie wedle przybliżonego obliczenia około 250.000. zł. Takiej sumy nie może gmina m. Krakowa wydać ze swych budżetowych funduszy, a innych nadzwyczajnych funduszy oprócz owych 400.000. zł. nie posiada.

II. Kanalizacja miasta nie stanowi jeszcze wyłącznej potrzeby asanizacji miasta. Z tą asanizacją łączą się ściśle inne zakłady i urządzenia miejskie, a w pierwszym rzędzie zakład czyszczenia miasta, to jest zakład czyszczenia kanałów, szluz i dołów kloacnych.

Gmina miasta Krakowa zaprowadziła w r. 1886. w celu poprawienia stosunków i warunków zdrowotnych w mieście pewnego rodzaju przymus zakładania dołów kloacnych w domach mieszkalnych, a czyszczenie tychże wzięła na siebie i w tym celu urządziła osobny zakład.

Czyszczenie (wypróżnianie) tych dołów odbywa się systemem pneumatycznym, bezpłatnie w domach, płacących dodatki gminne, czynszowe, a za niską opłatą w domach, z których właściciele nie płacą dodatków gminnych.

Dzisiejszy zakład czyszczenia miasta, nie odpowiada celowi i potrzebie i nie może należycie spełnić swego zadania. Budynki — przeważnie drewniane szopy — są zniszczone i szczupłe; maszyny, narzędzia, konie i w ogóle siły robocze, jakkolwiek w stanie dobrym, z powodu niedostatecznej liczby, nie mogą podołać pracy. Zakład dzisiejszy urządzono na prędeo prowizorycznie w tej nadziei, że gmina miasta Krakowa zbuduje wkrótce zakład murowany, należycie urządzony, a maszyny i siły robocze wyposaży tak, aby zadaniu swemu w zupełności odpowiadały. To się dotąd nie stało głównie z braku funduszy. Budynki dzisiejszego zakładu są w tak opłakanym stanie pod względem bezpieczeństwa budowniczego i ogniowego, iż dłużej cierpieć ich nie można.

Budowa zatem tego zakładu jest konieczna i niecierpiąca zwłoki. Zakład czyszczenia miasta zawsze będzie gminie m. Krakowa potrzebny nawet po zaprowadzeniu wodociągów w mieście Krakowie i kanałów spławnych, miasto Kraków zmuszonym będzie pozostać jeszcze dłuższy czas przy systemie dołów kloacnych odosobnionych i posługiwać się będzie systemem wywozowym, gdyby nawet system dołów kloacnych po zaprowadzeniu wodociągów zaniechany został, to jeszcze zakład ten stale funkcjonować musi dla czyszczenia kanałów i miasta samego. Zakład czyszczenia miasta należycie zbudowany i urządzony kosztować będzie około 60.000 zł.

III Budowa kanałów wymagać będzie koniecznie przebrukowania ulic i placów, przez które nowe kanały prowadzone będą. Na ten cel postanowiła gmina m. Krakowa przeznaczyć resztę, jaka się z sumy 400.000 zł. po wydatkach na kanały i na zakład czyszczenia miasta pozostanie.

stanie. O ileby zaś reszta ta nie starczyła starać się będzie gmina miasta Krakowa wydatki na bruki pokryć z corocznych funduszków budżetowych.

Z powyższych tedy powodów na podstawie powołanej wyżej uchwały Rady miasta z dnia 6. grudnia 1894. r. mam zaszczyt upraszać Wysoki Wydział krajowy o wyjednanie u Wysokiego Sejmu krajowego przyzwolenia, aby zastrzeżenie względem użycia sumy 400.000 zł. pozostałej z ostatniej 1½ milionowej przez kraj poręczonej pożyczki na cele budowy c. k. wyższej szkoły realnej i III gimnazjum w Krakowie, zostało uchylone, a natomiast, aby gminie miasta Krakowa wolno było sumę 400 000 zł. zużytkować na cele asanacyi miasta wyżej wspomniane.

Do powyższej prośby gminy król. stoł. miasta Krakowa czyni Wydział krajowy ze swej strony następujące uwagi:

Jak to w ogólnem sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego podniesiono, Wydział krajowy spełniając polecenia wys. Sejmu zawarte w rezolucyi z d. 5. kwietnia 1892., ażeby czuwał nad gospodarką gminy Krakowa, przekonał się przez delegowanie komisji na miejsce,

a) że pożyczka 1½ milionowej przez kraj poręczoną, użytą została ściśle według programu wys. Sejmowi przedłożonemu, o ile fundusze na to starczyły;

b) że obecny stan finansowy gminy Krakowa jest stosunkowo do ciężarów, które gmina ponosi, pomyślny i nie ma najmniejszej obawy, ażeby gmina spłaty rat pożyczki w oznaczonych terminach nie dotrzymała;

c) że żądanie gminy, ażeby kwota 400.000 zł. pozostająca z 1½ milionowej pożyczki, użytą być mogła na cele asanacyi miasta, jest zupełnie uzasadnioną.

Zważywszy jednak na okoliczność, że użycie kwoty 400.000 zł. na cele asanacyi miasta jest w każdym razie odstępniem od programu, na podstawie którego Wys. Sejm porękę dla 1½ milionowej pożyczki udzielił,

zważywszy następnie, że Wys. Sejm uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892. wyraźnie zastrzegł, że reszta pożyczki w kwocie 400.000 zł. może być podjętą jedynie na cele budowy nowego gimnazjum i szkoły realnej w Krakowie, Wydział krajowy nie uważał się za upoważnionego do udzielenia miastu Krakowowi pozwolenia na użycie rzeczzonej kwoty na cele asanacyi miasta i przedkłada sprawę Wys. Sejmowi z wnioskiem na udzielenie tego przyzwolenia.

Wys. Sejm raczy uchwalić jak następuje:

Sejm odstępując od postanowień rezolucyi z dnia 5. kwietnia 1892. przyzwala gminie król. stoł. miasta Krakowa na użycie reszty 1½ milionowej pożyczki w kwocie 400.000 zł. na cele asanacyi miasta w myśl przedłożonego programu.

Lwów, dnia 8. Stycznia 1895.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.